

SCHULCZ PATRIK

A VALÓDI HIVATALI KÉTNYELVŰSÉGÉRT*

A Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara a 2011/2012-es akadémiai évben Szlovákiában addig még nem létező, magyar-szlovák kétnyelvű mediátor (ügyvitelszervező) tanulmányi programot indított, ez alapszintű képzést nyújtott a hallgatók számára.

A szak akkreditálásának létjogosultsága már akkor is megkérdőjelezhető volt. Nem csak a politikai, de a gazdasági elvárásokból fakadó tényezők is alátámasztják azt, hogy a magyar-szlovák kétnyelvű adminisztrátorok, referensek szerepe mennyire fontos Szlovákiában, főleg a dél-szlovákiai régióban. Az adminisztrátori munkakörben dolgozó alkalmazottak java része nem rendelkezik a megfelelő nyelvi színvonalú hivatali érintkezéshez szükséges magyar szaknyelvi és stilisztikai ismeretekkel, ami érthető, hiszen a magyar tannyelvű iskolákban is kevés figyelmet kap ezeknek az oktatása. A magyar nyelvű hivatali kommunikáció lehetőségét az is korlátozza, hogy a törvény szerint érintett településeken nem minden hivatalnok beszél és ír magyar nyelven. A kisebbségi kormánybiztosi hivatal 2017–2018-as jelentéséből (web 1) kiolvasható, hogy míg települési szinten az önkormányzati alkalmazottak 87%-a beszéli a magyar nyelvet, addig az államigazgatás szintjén az alkalmazottak legfeljebb fele beszél valamilyen kisebbségi nyelven, a járási hivatalokban ez az arány csupán 18%.

Az 1999-ben elfogadott 184/1999-es számú, a nemzeti kisebbségi nyelvek használatáról szóló törvény 512 magyarlakta településen biztosítja a magyar nyelv szóban és írásban történő hivatalos használatát, az alkalmazottak hiányos terminológiai ismerete azonban nem könnyíti meg az ügyfelek számára a hatékony magyar nyelvű ügyintézését. A törvény ugyan erre lehetőséget biztosít, ám a magyar nyelv írásbeli használata a hivatalos érintkezésben nem kielégítő. Ezt számos, a nyitrai magyar tanszéken végzett kutatás, szakdolgozat és diplomamunka is bizonyítja, sőt a kisebbségi kormánybiztosi hivatal jelentése is ezt támaszt-

ja alá. Az általuk megkérdezett 506 település közül 111 (22%) válaszolt igennel arra a kérdésre, hogy *kapnak-e kisebbségi nyelvű írásos beadványt a lakosságtól*, 388 (77%) település nemmel válaszolt erre a kérdésre (7 település nem adott választ). A kisebbségi nyelven érkezett beadványra a települések csupán 12%-a (62) válaszol magyarul, az erre vonatkozó kérdésre a települések 78%-a (396) nem is válaszolt, a fennmaradó 10% (48 település) pedig csak részben (néha) vagy egyáltalán nem küld magyar nyelvű választ. A fenti számok is mutatják, szükség van olyan adminisztratív dolgozók képzésére, akik nem csak a szlovák, de a magyar nyelvet is alkalmazni tudják a hivatali érintkezésben, hiszen az asszimiláció lassításának elengedhetetlen feltétele, hogy a magyar nyelv használata ne korlátozódjon a magánszférára, hanem a nyelvhasználat lehetőségei a nyilvános nyelvhasználati színtereken is megmaradjanak, erősödjenek.

A szak akkreditálásának másik oka, hogy az adminisztratív, hivatali munkakörben tevékenykedő alkalmazottaktól is gyakran megkövetelik a felsőfokú végzettséget, s így az ezt a szakot elvégzett hallgatók megfelelő kompetenciákkal rendelkezve léphetnek ki a munkaerőpiacra. A tanulmányi program biztosítja a hivatali érintkezésben használatos és szükséges magyar, szlovák és angol nyelvi, jogi, számítástechnikai, közigazgatási és egyéb társadalomtudományi ismeretek felsőfokú elsajátítását. Ezenfelül a hallgatók magabiztossá válnak a többnyelvű hivatali kommunikáció és levelezés lebonyolításában is. A végzősök a munkaerőpiac különböző területén is érvényesülni tudnak, nemcsak a köz- és államigazgatásban, de magánvállalkozásokban, az idegenforgalomban, a nemzetközi kulturális intézményekben is hasznosítani tudják tudásukat.

A magyar-szlovák kétnyelvű ügyvitelszervező szak relevanciája valóban vitathatatlan. Ennek bizonyítéka, hogy a 2015/2016-os akadémiai évtől mesterszakon is folytathatják tanulmányaikat a hallgatók. A hároméves alapképzés után „A magyar nyelv a kétnyelvű hivatali kommunikációban” elnevezésű képzési

programban tanulhatnak azok a hallgatók, akik szeretnék megszerezni a magiszteri (Mgr.) oklevelet. A mesterszakos hallgatók elsajátítják a hivatalos ügyvitel hatékony vezetéséhez elengedhetetlen kommunikációs és menedzseri kompetenciákat. A végzősök könnyedén elhelyezkedhetnek vezetői munkakörökben nemcsak az önkormányzatok hivatalaiban, de a köz- és államigazgatási szerveknél, sőt a nemzetközi és kulturális intézményekben is.

A tanterv hangsúlyt fektet a regionális kultúra ápolására, a tolmácsolásra, fordításra és a kisebbségi nyelvi jogok érvényesítésével kapcsolatos ismeretekre. A magyarországi és szlovákiai közigazgatási terminológia elsajátítását elősegíti a többhetes szakmai gyakorlat, így elméleti ismereteik mellett gyakorlati tapasztalatokkal is felvértezik a hallgatók magukat még az egyetem elvégzése előtt.

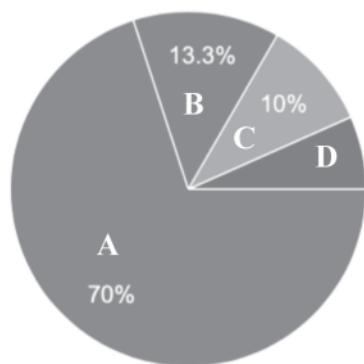
A szak indítása óta végzett hallgatók közül sokan már többéves munkatapasztalattal rendelkeznek, ezért érdemes megvizsgálni, hogyan vélekednek tanulmányaikról, milyen mértékben hasznosítják jelenlegi munkájukban az egyetemen elsajátított kompetenciákat. 2020. március 18. és 25. között online kérdőívet töltöttem ki kizárólag olyan hallgatókkal, akik a magyar-szlovák kétnyelvű ügyvitelszervezés, illetve a magyar nyelv a kétnyelvű hivatali kommunikációban c. tanulmányi programban tanultak. A kérdőív kérdéseit a KeTK által 2019-ben elkészített és lekérdezett *Diplomás pálya-követés* című intézményi kutatásból választottam ki. Az egyetem weboldala szerint (web 2) alapszakon 2014 óta (ekkor végzett az első évfolyam) 118 hallgató fejezte be tanulmányait, a mesterszakról 2017 óta 50 hallgató hagyta el az egyetem falait. A kérdőívet elküldtem 5, a szakon különböző évfolyamokban végzett személynek, és megkértem őket, juttassák el azt volt csoporttársaikhoz is, így a kérdőívet 30 adatközlő töltötte ki.

A kérdőív több részből állt, elsőként arra kérdeztem rá, melyek voltak a képzés jellegetességei. A válaszokból kiténik, hogy a tanárok megfele-

ló hozzáállása, a korszerű, elegendő ismeret átadása jellemzi leginkább a képzést. Az utóbbi garantálja a hallgatók munkaerőpiaci felkészültségét is. A válaszadók közül legtöbben az idegennyelv-oktatás mennyiségét és a szakmai gyakorlat hosszát kevesellték. Ez a kritikus vélemény egy másik kérdésre (*Mi volt az, amit a leginkább hiányként élt meg nyitrai egyetemi tanulmányai alatt?*) adott válaszban is megjelent. Válaszaikban többen is kitértek a szakmai gyakorlat hasznára, a válaszadók nagy része azonban úgy gondolja, hogy egy hosszabb szakmai gyakorlat vagy akár több hónapig tartó gyakornoki állás jobban felkészítené a végzős hallgatókat a munkaerőpiacra, csakúgy, mint az idegen nyelv magasabb szintű oktatása.

A kérdőív második részében arra kérdeztem rá, hogy a tanulmányaik befejezése után mennyi időbe telt, míg munkát találtak, milyen pozícióban dolgoznak jelenleg. A 30 válaszadóból 18-nak sikerült a tanulmányok befejezésétől számított 1 hónapon belül elhelyezkedni, de legkésőbb fél éven belül az összes végzős hallgató talált munkát, sőt van olyan is, aki saját vállalkozásba kezdett. Az alábbi diagramon látható, hogy a válaszadók 70%-a (21 személy) alkalmazottként dolgozik. Az önfoglalkoztató, önálló vállalkozók (4 személy) olyan személyek, akiknek nincs alkalmazottjuk, míg a vállalkozó kategóriába azok tartoznak (3 személy), akik alkalmazottakat foglalkoztatnak. Két válaszadó jelenleg nappali tagozatos hallgató.

MI AZ ÖN JELENLEGI MUNKAERŐ-PIACI HELYZETE

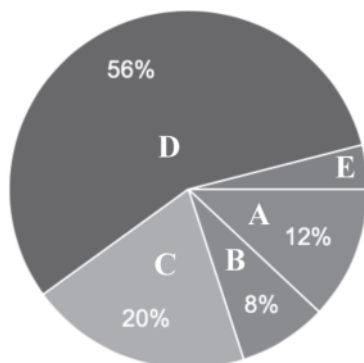

- A Alkalmazott
- B Önfoglalkoztató, önálló vállalkozó (szellemi szabadfoglalkozású, egyéni vállalkozó, nincs alkalmazottja)

- C Vállalkozó (alkalmazott(ak)at foglalkoztat)
- D Nappali tagozaton tanuló diák

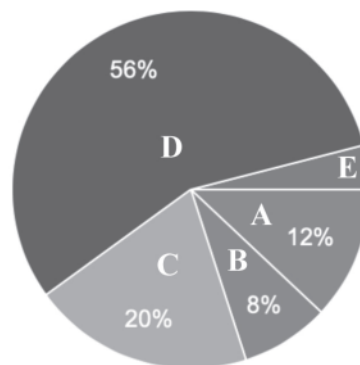
A munkaerőpiaci helyzet kérdésre alkalmazott, önfoglalkoztató vagy a vállalkozó választ adóknak (28 személy) két további kérdést is meg kellett válaszolniuk. Először a beosztásukra kérdeztem rá, majd arra, milyen mértékben használják munkavégzésük során a tanulmányok alatt megszerzett tudást és készségeket. A kérdőívet kitöltő személyek 56%-a (16 válaszadó) olyan munkakörben dolgozik, ahol megkövetelik a diploma meglétét, és csupán 1 személy esetében nem kritérium, hogy az alkalmazott diplomával rendelkezzen. A többi válaszadó alsó, közép- vagy felső vezetői pozícióban dolgozik. Az egyetemen szerzett tudást, készségeket és kompetenciákat a válaszadók több mint fele, 53,6%-a (15 személy) közepes, nagy vagy teljes mértékben használja mindennapi munkája során, ők többnyire olyan állami, közigazgatási intézményekben helyezkedtek el, ahol előnyt jelent az államnyelv ismerete mellett a magyar mint kisebbségi nyelv ismerete is. A válaszadók 35,7%-a (10 személy) kismértékben ugyan, de hasznosítani tudja az egyetemen megszerzett tudását, közülük többen egy nemzetközi vállalatnál helyezkedtek el, ahol a szlovák és a magyar nyelvet egyáltalán nem használják, ők elsősorban az informatikai/közigazgatási kurzusokon szerzett ismereteiket tudják hasznosítani. Csupán 3 személy válaszolta, hogy egyáltalán nem tudja jelenlegi munkájában felhasználni tanulmányai alatt elsajátított készségeket: ők más területen helyezkedtek el az egyetem után.

MILYEN BEOSZTÁSBAN DOLGOZIK?

- A Felső vezető
- B Középvezető
- C Alsó vezető
- D Beosztott diplomás
- E Beosztott, nem diplomás foglalkozás

MILYEN MÉRTÉKBEN HASZNÁLJA MUNKAVÉGZÉSE SORÁN A TANULMÁNYOK ALATT SZERZETT TUDÁST/KÉSZSÉGEKET?

- A Egyáltalán nem
- B Kevésbé
- C Közepes mértékben
- D Nagymértékben
- E Teljes mértékben

A volt hallgatók válaszaiból kitűnik, hogy a tanulmányi program biztos alapot nyújt nemcsak azoknak a személyeknek, akik a közigazgatásban szeretnének elhelyezkedni, hanem azoknak is, akik vállalkozást szeretnének indítani. A pályakezdők nagyon rövid időn belül el tudnak helyezkedni a munkaerőpiacon, valamint az egyetemen megszerzett tudás és kompetencia nem vesz el, különböző mértékben ugyan, de a munkaerőpiac széles területén alkalmazni tudják azt.

HIVATKOZÁSOK

- web 1 = <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/23467/1>
- web 2 = <https://uis.ukf.sk/lide/absolventi.pl?fakulta=50;zalozka=2;lang=sk>

* Jelen munka megírását a magyarországi Collegium Talentum 2019–2020 program támogatta.